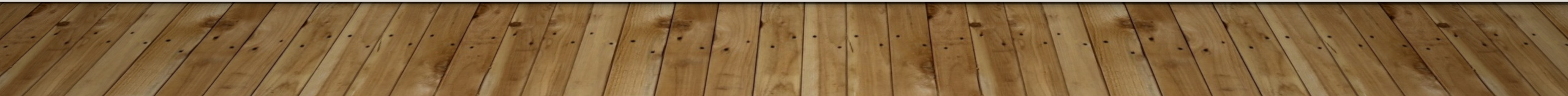

MEĐUNARODNO HUMANITARNO PRAVO

POJAM

Međunarodno humanitarno pravo je skup pravila, koja sa jedne strane predstavljaju optimalnom regulisanje zahtjeva ratnog cilja i načela, a sa druge strane načela i principa humanosti

MHP ima za cilj da zabranom pojedinih sredstava i načina vođenja rata postavi neke granice primjene sile u oružanim sukobima i umanju posljedice primjene te sile, ali tako da humanitarni principi ne ometaju postavljene političko-strategijske ciljeve koji su u sklopu ukupnih napora za izvojevanje konačne pobjede, ali i da se ne dozvoli puna sloboda primjene te sile

U užem smislu – dio međunarodnog javnog prava koji obuhvata norme kojima se utvrđuje status i reguliše zaštita lica i objekata u oružanim sukobima

U širem smislu – grana prava kojom se reguliše, pored zaštite lica i objekata u oružanim sukobima i načini i sredstva ratovanja koja se primjenjuju u oružanim sukobima u cilju opšte humanizacije oružanog sukoba u mjeri u kojoj je to moguće

JUS AD BELLUM VS. JUS IN BELLO (MHP)

- **Jus in bello (MHP) - uređuje odnose po izbijanju oružanog sukoba, bez obzira na razlog sukoba**
- Jus in bello (MHP) - Primenjuje se na sve strane i uređuje njihove odnose pošto je izbio oružani sukob.
- **Jus ad bellum - Određuje pravo da se pribegne oružanoj sili.**
- MHP ne određuje da li država ima pravo da vodi rat (to pitanje reguliše jus ad bellum i uređen je Poveljom Ujedinjenih nacija)

ZABRANA RATA

- Član 2(4) Povelje Ujedinjenih nacija propisuje „svi članovi se u svojim međunarodnim odnosima uzdržavaju od prijetnje silom ili upotrebe sile protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti svake države“.
- Izuzeci od pravila predviđeni poveljom:
 - 1. u slučajevima individualne ili kolektivne samoodbrane kao odgovora na agresiju druge države ili država; i
 - 2. po ovlašćenju Savjeta bezbjednosti kako bi održao međunarodni mir i bezbjednost.
- “Svrha MHP nije usvajanje pravila koja rat smatraju nemogućim. Umjesto toga ono se mora pomiriti s ratom da bi što bolje zadržalo njegove efekte unutar granica apsolutne vojne nužnosti.” Gasser, 1993

IZVORI MHP

- Poklapaju se sa izvorima međunarodnog javnog prava i podrazumijevaju materijalne i formalne izvore prava
- **MATERIJALNI IZVORI** – sve ono što prethodi pravu, što izaziva njegov nastanak i čini da pravo bude „onako kako jeste“ (društveni odnosi u kojima nastaju sukobi interesa koji su značajni za opstanak globalnog društva, te je zato potrebno da se pravnim normama prinudno usmjere)
- **FORMALNI IZVORI** - oblik u kojem se stvara pravo (pravni akti kojima se neposredno ili posredno stvaraju pravne norme; opšti, izuzetno pojedinačni, pravni akti koji se primjenjuju kao opšti)

MEĐUNARODNI OBIČAJ

Najstariji izvori MHP, prethodila najčešće nastanku međunarodnih ugovora

Skup pravnih normi nastalih dugim ponavljanjem istovjetnog ponašanja subjekata međunarodnog prava u istim ili sličnim situacijama u kojima subjekti koji postupaju po tim pravilima imaju svijest o pravnoj obavezanosti

I Uslov – opšta praksa subjekata međunarodnog prava (država)

Opšta praksa predstavlja jednoobrazno učestalo ponavljanje istog spoljnjeg akta subjekata međunarodnog prava

II Uslov – dugo istovjetno ponašanje subjekata MP (nije preciziran vremenski okvir i tumači se kao standard, ranije je bilo potrebno 1 ili 2 vijeka, dok je danas dovoljno 10 ili 20 godina)

III Uslov – svijest o pravnoj obavezi (ona se ne pretpostavlja, već mora biti jasno manifestovana kroz praksu država)

DE MARTENSOVA KLAUZULA

Pojedine odredbe iz konvencija mogu vremenom da prerastu u običajna pravila

De Martensova klauzula predstavlja klauzulu uvrštenu u uvod IV haške konvencije o suvozemnom ratu iz 1899. godine (ima za cilj da zaštiti učesnike u ratu od svih eventualnih nedozvoljenih sredstava rata koja nisu navedeni u postojećim konvencijama)

„Visoke strane ugovornice nalaze za potrebno da konstatuju da u svim slučajevima koji nisu regulisani prihvaćenim odredbama, stanovništvo i zaraćene strane ostaju pod vlašću i zaštitom načela međunarodnog prava, koja proističu iz običaja ustaljenih između prosvetljenih naroda, zakona čovečnosti i zahtjeva javne savjesti“

Sadrži tri načela zaštite ljudskih prava:

a) sukobljene strane nisu neograničene u izboru sredstava i metoda ratovanja;

b) mora se voditi računa o razlikovanju civila i osoba koje učestvuju u borbi kako bi se civili pošteđjeli u najvećoj mogućoj mjeri;

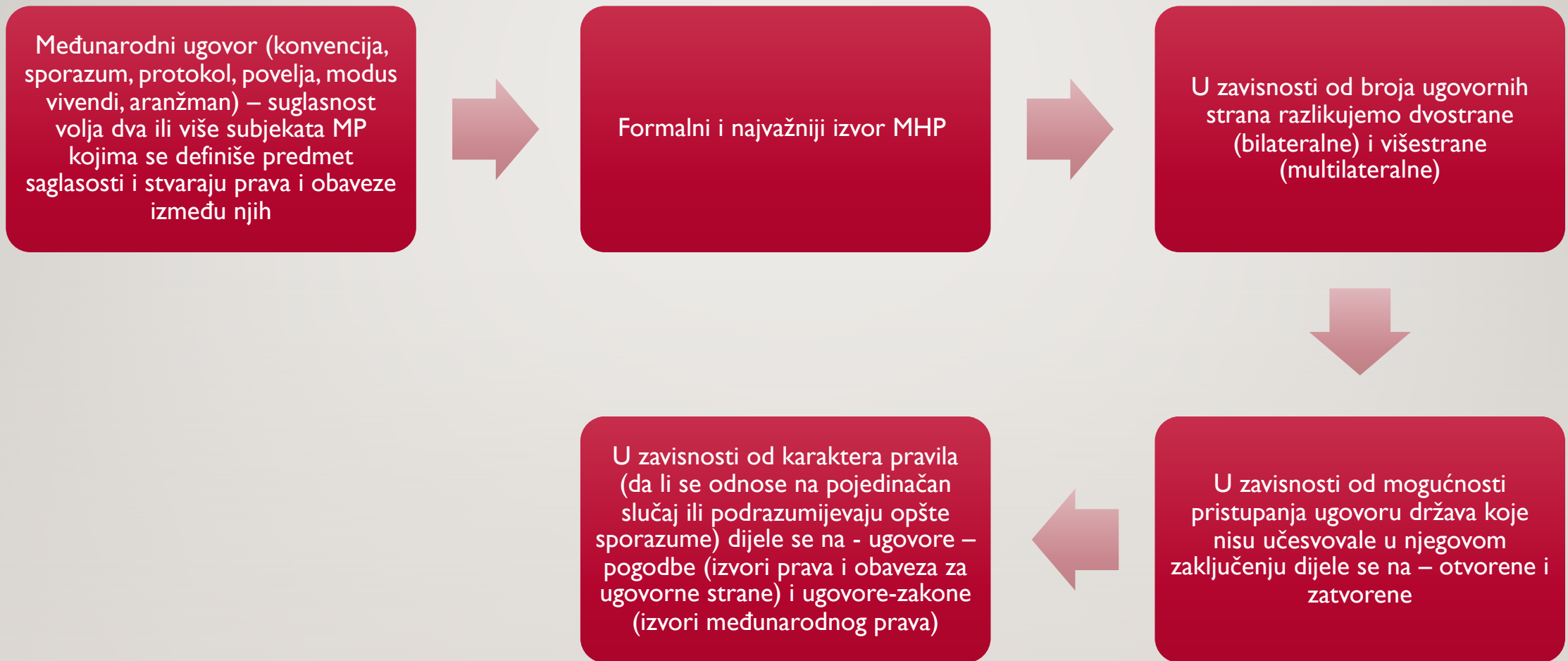
c) zabranjen je napad protiv civilnog stanovništva.

Danas ima veliki pravni značaj za pokrivanje pravnih praznina u MHP, posebno imajući u vidu u vidu nagli razvoj vojne tehnike, koji je mogao da postojeće konvencije učini zastarjelim

MEĐUNARODNA OBIČAJNA PRAVILA SE MIJENJAJU PO PRINCIPU DA KASNIJI OBIČAJ UKIDA RANIJI – LEX POSTERIOR DEROGAR LEGI PRIORI

- Prestaju ako se napusti praksa opšteg istovjetnog ponašanja uz svijest da se napušta takvo ponašanje
- IZOBIČAVANJE - način prestanka običaja kada on prerasta u novi pod određenim uslovima

MEĐUNARODNO UGOVORNO PRAVO

MEĐUNARODNE KONVENCIJE

Početak savremenog uspostavljanja humanitarnih pravila vezuje se za sredinu XIX vijeka i donošenje „Deklaracije o pomorskom ratu“ u Parizu 1856. god. – Pariska deklaracija (zabranila gusarstvo, uvela pojam neutralnog trgovačkog broda, odobrila zapljenu kontrabande)

Konvencija za poboljšanje položaja ranjenika u vojskama na ratištu, 1864.

Petrogradska deklaracija o zabrani upotrebe eksplozivnih projektila lakših od 400 grama, 1868.

ŽENEVSKE KONVENCIJE

I Ženevska konvencija od 1864., nastala kao rezultat zauzimanja Švajcarca Henrija Dunanta za humanizaciju ratnoga prava (odnosila se na ublaživanje patnji ranjenika u ratu bez obzira na njihovu pripadnost)

II Konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru - proširuje zaštitu na mornare brodolomce i uređuje uslove pod kojima im se može pružiti pomoć

III Konvencija o postupanju s ratnim zarobljenicima - štiti pripadnike oružanih snaga koji su zarobljeni, sadrži pravila o postupanju prema njima i ustanovljuje prava i obaveze sile u čijoj su vlasti

IV Konvencija o zaštiti civila u vrijeme rata - Ustanovljava pravila o zaštiti civilnog stanovništva, posebno o postupanju prema civilima na okupiranom području i prema licima lišenima slobode

HAŠKE KONVENCIJE I DEKLARACIJE SA KONFERENCIJA MIRA 1899. I 1907.

Haško ili tzv. ratno pravo, nastalo je na konferencijama u Hagu, 1899. i 1907. godine, na kojima su usvojene brojne konvencije kojima se ograničava upotreba nehumanih metoda i tehnika ratovanja

I pored njihovog kršenja u dva svjetska rata, predstavljaju potvrdu principa da su međunarodne konvencije najbolji način za rješavanje internacionalnih problema

Glavni učinak haških konvencija je zabrana ili ograničenje korišćenja nekih tada novih tehnologija u ratu: bombardovanja iz vazduha, hemijskog oružja i upotrebe dum-dum metaka

PRVA MIROVNA HAŠKA KONFERENCIJA

- Na Prvoj mirovnoj haškoj konferenciji su usvojene četiri konvencije i tri dodatne deklaracije koje su na snagu su stupile skoro godinu dana kasnije, odnosno 4. oktobra 1900. godine.
- Radi se o sljedećim konvencijama:
 - I konvencija – O mirnom rješavanju međunarodnih sporova (osnovan je Stalni arbitražni sud sa sjedištem u Hagu)
 - II konvencija – O zakonima i običajima rata na kopnu
 - III konvencija – O primjeni načela Ženevske konvencije iz 1864. na pomorsko ratovanje
 - IV konvencija – O zabrani ispaljivanja projektila i eksploziva iz balona
- Usvojene su i tri deklaracije:
 - I deklaracija – O ispaljivanju projektila i eksploziva iz balona
 - II deklaracija – O upotrebi metaka sa zagušljivim ili otrovnim plinovima
 - III deklaracija – O upotrebi metaka koji se u ljudskom tijelu lako raspadnu ili spljošte (tzv. dum-dum meci)

DRUGA HAŠKA KONFERENCIJA

Druga haška konferencija je proširila prethodne Haške konvencije mijenjajući neke dijelove i dodavajući nove pogotovo one vezane za pomorsko ratovanje, proširila mehanizme dobrovoljne arbitraže i usvojila konvencije koje su uređivale naplaćivanje dugova, pravila ratovanja i prava i obaveze neutralnih država.

- Završni ugovor je stupio na snagu 1910. godine sastoji se od trinaest konvencija, od kojih je dvanaest ratifikovano:
 - I konvencija - O mirnom rješavanju međunarodnih sporova;
 - II konvencija - O ograničenju upotrebe sile radi utjerivanja ugovornih dugova;
 - III konvencija - O započinjanju neprijateljstava;
 - IV konvencija - O zakonima i običajima rata na kopnu;
 - V konvencija - O pravima i dužnostima neutralnih sila i osoba u slučaju rata na kopnu;
 - VI konvencija - O postupanju s neprijateljskim trgovačkim brodovima pri izbijanju neprijateljstava;
 - VII konvencija - O pretvaranju trgovačkih brodova u ratne;
 - VIII konvencija - O polaganju podmorskih automatskih kontaktnih mina;
 - IX konvencija - O bombardovanju od pomorskih snaga u vrijeme rata;
 - X konvencija - O primjeni načela Ženevske konvencije (iz 1906.) na pomorski rat;

DRUGA HAŠKA KONFERENCIJA

- XI konvencija - O određenim ograničenjima provođenja prava plijena u pomorskom ratu;
- XII konvencija - O stvaranju međunarodnog suda za pomorski ratni plijen (nije ratifikovana);
- XIII konvencija - O pravima i dužnostima neutralnih sila u slučaju pomorskog rata

- Usvojene su i dvije deklaracije:
 - I deklaracija - Prerađena Prva haška deklaracija iz 1899, koja proširuje primjenu na druge vrste aviona;
 - II deklaracija - O obavezujućoj arbitraži;

-
- *HVALA NA PAŽNJI!*